

PLAN

Mål och budgetskrivelse 2024–2026

Fastställd av barn- och utbildningsnämnden
Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen
Datum 2023-03-21
Ärendenr BUN 2023/6
Version 1.0

Mål och budgetskrivelse 2024–2026

Innehåll

Mål och budgetskrivelse 2024–2026 BUN	3
1. Övergripande beskrivning av nämndens uppdrag.....	3
1.1 Inledning, beskrivning av nämndens uppdrag	3
1.1.1 Förskolan	4
1.1.2 Grundskolan inklusive särskolan	5
1.1.3 Kulturskolan.....	6
1.1.4 Barn- och elevhälsa	7
1.2 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2024–2026	9
2 Förslag till revidering av mål	11
3 Behov och prioriteringar av resurser 2024–2026	11
3.1 Inledning, behov prioriteringar	11
3.1.1 Förskolan.....	11
3.1.2 Grundskolan inklusive särskolan	12
3.1.3 Kulturskolan.....	13
3.1.4 Barn- och elevhälsa	13
3.1.5 Kompetensförsörjning, gemensamt.....	14
3.1.6 Digitalisering	15
3.1.7 Kvalitetsutveckling.....	15
3.2 Driftbudget 2024 - 2026	16
3.2.1 Ramförändringar i sammandrag	16
3.2.2 Resursfördelningsmodell	17
3.2.3 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen	19
3.3 Kompensation för externa avtal	20
3.4 Taxor och avgifter, interna och externa	21
4 Investeringsförslag med motiveringar 2024–2028	21
4.1 Lokaler	21
4.1.1 Redovisning kring Alléskolan	22
4.2 IT-investeringar	22
Bilageförteckning.....	23

Mål och budgetskrivelse 2024–2026 BUN

1. Övergripande beskrivning av nämndens uppdrag

1.1 Inledning, beskrivning av nämndens uppdrag

Nämndens uppdrag

Enligt barn och utbildningsnämndens reglemente: Barn- och utbildningsnämnden har utifrån tilldelade resurser ansvar för att fullgöra regionens uppgifter inom det offentliga skolväsendet vad avser utbildning i form av förskoleklass, grundskola, grundsärskola och gymnasiesärskola. Barn- och utbildningsnämnden svarar för elevhälsan inom sitt verksamhetsområde. Nämnden har också ansvar för pedagogisk verksamhet och pedagogisk omsorg i form av förskoleverksamhet och skolbarnomsorg. Nämnden har också ansvar för Region Gotlands kulturskola och Science centret Fenomenalen. Nämnden ansvarar även för de uppgifter skollagen ålägger regionen när det gäller fristående skolor, vars verksamhet riktar sig mot den personkrets som rymms inom nämndens verksamhetsområde, samt enskilt bedrivna förskolor, fritidshem och förskoleklasser.

Målgrupper vi finns till för och deras viktigaste behov

- Barn och ungdomar 1–16 år som är inskrivna i förskola och elever som från det barnet fyller sex år omfattas av skollagen.
- Elever som är mottagna i den anpassade grundskolan och gymnasieskolan. (tidigare grund- respektive gymnasiesärskolan)
- Elever som är inskrivna i kulturskolan.

Viktiga styrdokument och planer

- Skollagen
- Läroplan för förskolan och grundskolan
- Kommunallagen
- Regional utvecklingsstrategi
- Styrkortet
- Barnkonventionen

Verksamhetens viktigaste processer

- Utbildning (planering, genomförande, uppföljning/utvärdering)
- Delårsrapport 1, månadsrapport april, delårsrapport 2 samt verksamhetsberättelsen.
- Verksamhetsplanen
- Analysrapport vår
- Mål och budgetskrivelse, tidigare strategisk plan och budget

Verksamhetens resultat

- Uppgifter hämtas från Kolada¹ gällande barn och elever resultat och indikatorer i Hypergene
- Medarbetarenkäten
- Skolinspektionens enkät

¹ Kommun och landstingsdatabasen, RKA Rådet för främjande av kommunala analyser

Verksamhetens nyckeltal

- Andel inskrivna i förskolan
- Antal medarbetare per barn och elev
- Andel behöriga lärare
- Genomsnittlig kostnad per barn och elev i en jämförelse med genomsnittskommun i riket

Omvärldstrender och deras konsekvenser för verksamheten

- Demografi
- Likvärdighet
- Kompetensförsörjning
- Investeringsbehov
- Säkerhetspolitiska läget vilket idag medför flyktingar från Ukraina men i en framtid kan innebära omflyttning från områden p.g.a. klimat, krig, fattigdom, politiskt förtryck etc.

Verksamhetens största risker och utmaningar

- Lärarbrist
- Elevtapp till fristående huvudman, nyetableringar
- Skolstruktur som inte kompenseras ekonomiskt
- Ökad psykisk ohälsa
- Säkerhet i skolan

Verksamhetens arbete för hållbarhet

- Ekologisk hållbarhet, vattenbrist till exempel men också ökad medvetenhet hos barn och elever kring frågor om klimatneutralitet, miljöpåverkan och en grön omställning.
- Social hållbarhet, frågor om jämställdhet, normer, mänskliga rättigheter kommer att få större vikt i verksamheternas uppdrag.
- Ekonomisk hållbarhet, att lämna en ekonomi i balans till de som kommer efter oss. Att utjämna skillnader i uppväxtvillkor för en ökad likvärdighet genom ett aktivt resursfördelningssystem.

1.1.1 Förskolan

Utifrån nulägesanalys och kommande utmaningar ser Förskolan Gotland följande behov:

Kompetenshöjande insatser

Förskolan Gotland har arbetat hårt de senaste åren för att minimera kostnader och har effektiviserat sin organisation utifrån de budgetförutsättningar som givits. De senaste åren har det resulterat i ett överskott som år 2022 främst berodde på de statsbidrag som inte hann användas. Förskolan Gotland ser nu ett stort behov av ökade kompetenshöjande insatser för medarbetare i verksamheten. Dels för att bibehålla den goda kvalitet som förskolan har, dels för att stärka Förskolan Gotlands varumärke där vi erbjuder våra medarbetare möjlighet till ständig utveckling och förbättring. Genom ett gott varumärke kan Förskolan Gotland vara en konkurrenskraftig arbetsgivare.

Förskolan Gotland ser ett stort behov av arbete kring barns språkutveckling som sjunkit drastiskt de senaste åren, vilket kan ses i de screeningresultat som presenteras för förskoleklass i verksamhetsberättelsen. Fortsatt satsning på Bokstart är oerhört viktigt.

Utöver det förväntas det ett ökat behov kring barn med särskilt stöd, främst barn med stora svårigheter kring språk. Rektor för språkförskolan ser att barn med språksvårigheter fångas upp för sent och därför kommer till språkförskolan så sent som sitt sista år på förskolan. Det i sin tur resulterar till ökade kostnader för grundskolan som behöver ha

barnen på resursskolan. Om man fångar upp dessa barn i tid finns det möjligheter att minimera antal barn på resursskolan då språksvårigheten redan hanterats på språkförskolan och då även möjliggör en ökning av barnens förutsättningar för ett livslångt lärande. Det som saknas på förskolan (utöver bristande resurser på logopedmottagning, avsaknad av talpedagog samt inte än utarbetade rutiner i samarbetet med BVC) är kompetens hos nuvarande pedagoger kring språksvårighet. Det skulle behövas kompetensutveckling hos både förskollärare och barnskötare kring språksvårighet för att tidigt fånga upp det hos barnen.

Omsorg kväll och helg

Förskolan Gotland har också en komplex verksamhet i form av omsorg under kväll och helg. Denna verksamhet kan komma att behöva utökas i och med den nya lagstiftningen AB § 13 där barn med vårdnadshavare inom yrkeskategorier som arbetar kväll och helg kan komma att behöva ändra sin schemaläggning och då vara i större behov av omsorg under kväll och helg. Förskolan Gotland ser också ett ökat behov under föregående år att placera barn på omsorg för kväll och helg när inflationen steg vilket indikerar att fler vårdnadshavare som är i behov av omsorg kväll och helg behöver jobba mer för att gå runt och därför även vara i större behov av omsorg obekväma arbetstider. Ytterligare en komplexitet kring omsorg för kväll och helg är de barn som är i behov av särskilt stöd. Denna grupp av barn har ökat och verksamheten ser ingen minskning, men varken tilläggsbelopp eller statsbidraget täcker en bråkdel av de kostnader det innebär för verksamheten.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen är ytterligare ett område som påverkar Förskolan Gotlands ekonomi. I dagsläget går vissa förskolor på landet runt ekonomiskt endast för att de inte kan rekrytera förskollärare utan endast barnskötare som är en billigare yrkeskategori, men där verksamhetens kvalitet istället blir påverkad. Här ser Förskolan Gotland ett behov av att förstärka med till exempel specialpedagoger eller pedagogisk utvecklare för att stödja både förskollärare och barnskötare i deras uppdrag.

Ledningsstöd

Rektorers arbetsbelastning har ökat. Rektorer behöver framåt ökat ledningsstöd och färre medarbetare för att genomföra sitt komplexa uppdrag och ges större möjlighet till ett nära ledarskap som minskar stressen för både medarbetare och chef.

Det finns ett stegrande krav från samhälle och vårdnadshavare på individuella lösningar och särskilda stödinsatser. Det behövs även god samverkan med andra myndigheter för de barn som har större individuella behov av stöd och anpassningar. Det implementeras ständigt nya digitala system utan möjlighet till vare sig support eller utbildning. Det minskade stödet kring ekonomi och HR har varit en ständig påminnelse för rektorerna de senaste åren.

1.1.2 Grundskolan inklusive särskolan

Utifrån nulägeskarta och kommande utmaningar ser vi följande behov inom grundskola och särskola:

Särskola, anpassad undervisning/ särskilda undervisningsgrupper.

Särskolan förväntas växa i antal elever under kommande år.

Grundskolan och Särskola (läs anpassad skola) ser även ökat antal elever i behov av förstärkt särskilt stöd som har behov av undervisning i mindre sammanhang med behöriga lärare. Det kan ske i form av en till en undervisning, studio, alternativt särskilda undervisningsgrupper. Dessa satsningar är kostnadskrävande men ger ett tydligt resultat i form av främjad närvaro och bättre mående för eleverna och blir därför ett viktigt stöd till elever i behov av förstärkt särskilt stöd.

För att kunna växla upp och ta emot nya elever är både anpassad skola och resursskola i akut lokalbehov. Nuvarande lokaler räcker inte till för att möta förväntat ökande antal elever.

Ledningsstöd

Rektorers arbetsbelastning ökar både i grundskola och särskola (läs anpassad skola), större elevgrupper förväntas i anpassad skola. Samt stegrade krav från samhälle och vårdnadshavare på individuella lösningar och särskilda stödinsatser. Det behövs även god samverkan med andra myndigheter för de elever som har större individuella behov av stöd och anpassningar. Fler digitala system att hantera samtidigt som rektorer upplever att centralt stöd avtar, t.ex. inom ekonomi. Det framgår tydligt i den upplevda stress som rektorer belyser i medarbetarenkät. Rektor har många medarbetare under sig i sin organisation. Rektorer behöver framåt ökat ledningsstöd och färre medarbetare för att genomföra sitt komplexa uppdrag.

Studie och yrkesvägledning

I dialog tillsammans med rektorer och studie och yrkesvägledare påvisas en otillräcklighet att räkna till med studie och yrkesvägledning på alla våra skolor. Vikten av god vägledning och att välja rätt inför gymnasiet är av stor betydelse. Även möjlighet att kunna arbeta mer vägledande mot lägre årskurser med tidigare insatser, belyses i dialog med rektorer och SYV.

Elevhälsa

En ny resursskola startade på Gotland inför läsåret 2021. Inriktningen är elever med språkstörning samt elever som har så stora svårigheter att undervisning inom ordinarie grundskola inte är möjlig. Elevgruppen förväntas öka och det behövs ytterligare förstärkt stöd från elevhälsa för denna elevgrupp för att eleverna skall ges möjlighet att nå målen.

Kompletterande kompetenser

Nationell lärarbrist råder och blir ännu svårare framöver. Gotland har störst utmaningar av alla kommuner att säkerställa behöriga lärare framåt. Nya vägar med kompetenser måste provas för att stödja våra elever och vår lärarkår. Kompletterande kompetenser kan stödja lärare och elever på ett sätt som främjar arbetsmiljö och minskar stress för både elever och lärare. Dessutom hjälpa till i arbetet med frånvarande elever och arbetet med olika individuella lösningar som vissa elever behöver.

Modersmål och Lotsen

Även om prognosen kring kvotflyktingar är nedskrivna förväntas behov av modersmål och studiehandledning öka med ca. 40 elever. Den fria rörligheten i Europa, samt krig i vår närhet påverkar redan nu antalet nyanlända på Gotland. Flera av eleverna som kommer har bristfällig utbildningsbakgrund och stora behov av stöd över tid. Etableringsersättning från staten förväntas minska framöver vartefter de nyanlända eleverna går ur etableringsperioden men behöver fortsatt modersmålsundervisning och studiehandledning. För att möta dessa utmaningar behövs ramförstärkning.

1.1.3 Kulturskolan

Utifrån nulägesanalys och kommande utmaningar ser Kulturskolan Gotland följande behov:

Grundverksamhet

Kulturskolan har till uppgift att erbjuda barn och unga frivillig undervisning inom olika konstarter. För närvarande solosång, körsång, instrumentalundervisning, dans, teater, musikal, bild & form, samt på prov i år även kreativt skrivande. Det finns också övergripande ”pröva-på”-kurser där eleverna erbjuds olika delar av verksamheten. Verksamheten är delfinansierad med terminsavgifter från deltagarna. Region Gotland har en förhållandevis hög avgift jämfört med andra kommuner. Eleverna i Kulturskolan kommer framför allt ifrån kulturellt medvetna och/eller resursstarka hem. En mer blandad elevgrupp hade varit önskvärd.

Utveckling

Kostnaden för att delta i kurser är förhållandevis höga. En sänkning av avgifterna skulle möjliggöra för fler att delta. I dagsläget har de resurssvaga föräldrarna ofta ingen möjlighet att klara avgifterna. Ett undantag är att Kulturskolan har vissa medel som kan användas i integrationssyfte. Dessa medel används i olika insatser och projekt.

En halvtidstjänst har funnits under ett antal år. Först som lönebidrag, men de senaste två åren som en ordinarie tjänst. I samband med att innehavaren avled under 2023 behöver en översyn göras hur dessa arbetsuppgifter kan göras på andra sätt. Under åren har också tekniken utvecklats och många lärare skulle behöva avlastas med tekniska uppgifter i högre grad. Behov av en heltids teknikertjänst finns därmed.

Kompetensförsörjning

De senaste åren har det blivit allt svårare att rekrytera nya medarbetare. Därför har vakanser i perioder uppstått och vikarier har bara i undantagsfall funnits att sätta in. Detta har också inneburit att hela budgeten inte kunnat nyttjas.

Pedagogiskt resursutbud

Kulturskolan har ett uppdrag att samordna kulturinsatser mellan olika aktörer och för- och grundskolorna. För ändamålet finns ett nätverk som drivs av Kulturskolan där utbud och efterfrågan samordnas. Ett digitalt verktyg är också upphandlat för att aktörer ska erbjuda, och för grund- och förskolor att boka olika program. Olika kulturaktörer erbjuder ett rikt utbud, men många skolor har haft svårt att få logistik och resurser att fungera för att kunna ta sig till dessa program. En kulturgaranti har införts för att hitta en miniminivå när det gäller elevernas kulturupplevelser, men i dagsläget kunde likvärdigheten varit betydligt större, t.ex. genom att mer pengar avsätts för kulturresor för skolorna samt att tillgång på bokningsbara bussar varit större.

Lokaler

Eftersom lokalerna är förhållandevis nya sedan några år tillbaka, har Kulturskolan inte begärt utökning av lokaliteterna. Dock är det påtagligt att gränsen är nära till att lokalbehoven inte är tillräckliga – särskilt i ett par ämnen. Det gäller framför allt i ämnena bild & form och teater. I dagsläget finns 0,75 respektive 1,5 tjänster i dessa ämnen, men Kulturskolan skulle kunna utöka verksamheten utifrån att köerna där är långa. Dock saknas lokaler för detta.

1.1.4 Barn- och elevhälsa

Utifrån nulägeskartan ses följande behov inom elevhälsan:

Elevhälsans uppdrag - arbeta hälsofrämjande och förebyggande och stödja eleverna gentemot utbildningens mål

Skolinspektionen tilldelade med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Gotlands kommun en anmärkning, vårterminen 2021. Man bedömde att Gotlands kommun inte har säkerställt att elevhälsans kompetenser, kurator, psykolog och skolsköterska, fanns att tillgå i tillräcklig utsträckning för alla elever i förskoleklass och grundskola. Ett bristande förebyggande och hälsofrämjande arbete innebär en risk för att elevernas förutsättningar att nå utbildningens mål försämras. Barn- och elevhälsan har sedan dess fått utökad rambudget och tagit flera steg gentemot stärkt hälsofrämjande och förebyggande arbete, men grundskolans och elevhälsans ledningsgrupper bedömer att, trots ramförstärkningen för barn- och elevhälsan, har inte Gotlands grundskolor tillräckligt mycket av elevhälsans insatser utifrån elevernas behov och för att främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande som lagen kräver. Den 2 juli 2023 skärps skrivningen i Skollagen om elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete genom att det tydliggörs att det ska ske på både flera olika nivåer: individ-, grupp- och skolenhetsnivå (SFS 2022:1315).

Resursskolan

Det har tillkommit en skolenhet, resursskolan, där det finns stora behov av elevhälsa, men inte någon plan för finansiering av densamma, vilket lett till att en betydande del av den utökade ramen som skulle gå till förstärkning av det hälsofrämjande och förebyggande uppdraget gått dit.

Hälsa genom hela livet - god och nära vård

Under planperioden ska arbetet utifrån Region Gotlands färdplan för omställning till ett hälsosystem för god och nära vård på Gotland fortgå. Det är avgörande att målbilden för god och nära vård och förflyttningen i färdplanen införlivas i mål- och budgetskrivelse för respektive nämnd. För BUN:s del är det centralt att tillse att förutsättningar och tillräcklig tillgång finns för ett hälsofrämjande och förebyggande elevhälsoarbete inom nämndens ansvarsområde så att omställningen för god och nära vård på Gotland kan realiseras. Under 2022-2023 har barn- och elevhälsan haft ett projekt med fysioterapeut för att se hur denna kompetens skulle kunna nyttjas för att stärka elevhälsan men också för att förebygga problem, både gällande psykisk och fysisk ohälsa. Projektet har skett inom Hälsa genom hela livet och med medel därifrån och avslutas november 2023. Beslut behöver tas om att permanenta fysioterapeutjänst i elevhälsan och finansiering av densamma.

Lokaler

Elevhälsans medarbetare har tidigare i flera fall haft undermåliga/ej helt lagenliga lokaler att tillgå i sitt yrkesutövande, exempelvis gällande möjligheter för sekretess, hygien och kvalitetsaspekter. Flera av de brister som funnits har åtgärdats, men det kvarstår problem på vissa skolor. För att vi ska kunna åtgärda detta finns olika tänkbara/möjliga lösningar, som till exempel bussning av elever till annan skola och ombyggnation.

Förskola

Elevhälsan riktar vissa insatser gentemot förskola, för att arbeta med tidiga hälsofrämjande och förebyggande insatser, bland annat genom att ge samtliga kommunala förskolor på Gotland psykologisk konsultation och handledning. Detta kan dock i dagsläget bara göras i mycket liten utsträckning och både elevhälsans och förskolans ledningsgrupp ser att man kan göra stora vinster med tidiga insatser, vilket förstärkning med psykolog- och logopedresurs skulle kunna medföra. Som exempel kan ges att barn som börjar skolan med cirka 2 000 ord i sitt ordförråd löper stor risk att ingå i gruppen 17-åringar som bara har

15 000 ord i sitt aktiva ordförråd, vilket kan jämföras med de barn som börjar skolan med mellan 5 000 - 8 000 ord som, vid 17 års ålder, i hög uträkning har över 50 000 ord i sitt aktiva ordförråd, vilket är ett riktmärke för vad som krävs för att kunna tillgodogöra sig innehållet i en svensk dagstidning.

Sjukhuslärare

Sjukhuslärartjänst som ligger på 0,5, har fått budget för det från Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM tidigare, men kommer inte att få det längre eftersom vi inte har några patienter från andra kommuner. Skolpengen ska täcka detta och beslut om hur denna tjänst ska se ut och finansieras behöver tas inför 2024.

1.2 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2024–2026

En bedömning av balansen mellan nämndens uppdrag, mål och resurser baserat på resultat 2021 ger en tudelad bild. Verksamhetsberättelsen 2022 andas mycket stolthet. Nämndens verksamheter lever väl upp till målen i styrkorten.

Samtidigt finns utmaningar. Vi har barn och elever som inte har likvärdiga förutsättningar och som saknar goda uppväxtvillkor. Verksamheternas kompensatoriska uppdrag och förmåga att organisera stödfunktioner har blivit allt viktigare. Vi har barn och elever som inte mår bra, som är utsatta för kränkningar och vi har elever med hög frånvaro.

Under planperioden kommer det krävas nya arbetssätt, tillgång till stödfunktioner och samarbete över gränserna. Resurser kommer att krävas för att klara det ökade behovet.

Särskilt tre områden pekas ut som kommer att påverka verksamheten; lärarbristen, likvärdigheten och ekonomin.

Region Gotland står inför betydande utmaningar beroende på de demografiska förändringarna med fler barn och elever samt färre medborgare i arbetsför ålder. Kompetensförsörjning är en av de absolut viktigaste frågorna under åren som kommer och får mycket stor påverkan på hur vi kan säkra likvärdigheten för barn och elever över hela ön. Det kommer att krävas många typer av åtgärder, både kortsiktiga och långsiktiga. En del i detta är alltså vikten av att Region Gotland har en balans i lönebilden och fortsätter utveckla attraktiva arbetsplatser för att så väl behålla befintlig personal som att kunna nyrekrytera. En ytterligare aspekt, av avgörande betydelse, är möjligheten för potentiella nya medarbetare att hitta bostad. Här bör Region Gotland agera gemensamt för att hitta lösningar, då bostadsfrågan kan avgöra om en person, och kanske dess familj, väljer att flytta till Gotland eller inte.

Likvärdigheten mellan skolorna är viktig för möjligheten att skapa verksamhet till bra kvalitet över hela ön. De ekonomiska resurserna är gränssättande då förvaltningens kostnader är höga utifrån många små och spridda enheter. Enligt teoretiska modellberäkningar som bland annat bygger på kostnadsutjämnningen kompenseras Gotland för en skolstruktur bestående av 24 grundskolor. Idag har Gotland totalt 37 skolor, inklusive fristående verksamheter.

När det gäller ekonomin så redovisas de ekonomiska konsekvenserna under särskilt kapitel nedan. Skolan har under en följd av år tagit stort ansvar för en ekonomi i balans, ca 100 miljoner kronor har sparats på sex år. Grundskolan har sedan 2017 till 2023 fått se budgettilldelningen minska med 9,5 miljoner kronor för kategorierna undervisning och läromedel, detta på grund av effektiviseringar, besparingar och interna omfördelningar där de två senaste årens budgettillskott nettomässigt inte räckt till, se vidare i avsnittet om finansieringsprincipen.

Nämndens resultat

Nämndens resultat för budgetåret 2022 blev positivt på 13,8 miljoner kronor i och med detta uppnåddes effektiviseringskravet på 7,2 miljoner kronor. Nämndens samlade positiva resultat förklaras bland annat av att grundskolorna sammantaget gjorde ett negativt resultat men förbättrade årsresultatet i förhållande till prognosen som lämnades i samband med delårsrapport 2 samt gjorde förskolan ett bättre årsresultat i förhållande till tidigare lämnad årsprognos. Budgetförstärkning i form av tilläggsanslag på 16,8 miljoner kronor har gjorts dels från eget kapital och från fullmäktige. Tilläggsanslag beslutades för fler barn och elever, modersmål på grund av flyktingar från Ukraina, skolskjutsar på grund av ökade bränslepriser och särskolan på grund av fler elever med omfattande behov. Semesterlöneskultsförändringen blev positiv för nämnden, föräldraavgifter för skol- och barnomsorg blev bättre än prognostiserat samt så inkom något mer i statsbidrag än beräknat från Migrationsverket

Måluppfyllelsen är god

Den samlade bedömningen är att nämnden i hög utsträckning når måluppfyllelse.

Andelen barn 1–5 år i förskolan på Gotland är 89,9 procent (2021), vilket placerar Gotland bland de kommuner med allra högst andel barn inskrivna i förskolan. Förvaltningen ser detta som positivt då barn som gått i förskola har bättre förutsättningar att lyckas i skolan.

Andelen elever i årskurs 9 behöriga till yrkesprogram på gymnasiet har minskat med 0,9 procent jämfört med föregående år. 86,8 procent av eleverna i Gotlands kommunala skolor uppnådde gymnasiebehörighet vårterminen 2022. Detta är något bättre än resultatet för riket, som är 83,3 procent. Det finns dock skillnader i skolresultaten mellan kommunala skolor på Gotland och mellan pojkar och flickors resultat.

Det sammanlagda meritvärdet för årskurs 9 i den kommunala skolan för 2022 var 224,7 vilket är lägre än föregående år (229,8). Resultatet är i princip detsamma som för riket (224,2).

Det går alltså bra för de allra flesta elever i den gotländska skolan och skolan är på rätt väg när det gäller kunskapsresultaten. Det är dock samtidigt sant att det återstår mycket att göra för att ge alla elever – oavsett bakgrund – möjligheten att nå de nationella målen och att utvecklas så långt som möjligt. Skillnaderna mellan hur väl elever med olika bakgrund lyckas i skolan är stora och vi ser även hur elevernas bakgrund spelar allt större roll för deras resultat. Elever från studieovana hem och utrikesfödda elever som kommit till Gotland under sin skolgång lyckas generellt sett sämre i skolan.

2 Förslag till revidering av mål

”Avsnittet utgår 2023, nya mål beslutas i eget ärende.”

3 Behov och prioriteringar av resurser 2024–2026

3.1 Inledning, behov prioriteringar

Det ekonomiska läget för regionen inför 2024- 2025² är uttryckt som – sammantaget riskeras underskott kommande år trots det goda utgångsläget - Sverige är i snabb takt på väg in i en lågkonjunktur och BNP beräknas falla nästa år. Alla sektorer i ekonomin påverkas av det högre pris- och ränteläget och följderna kommer att visa sig under 2023 och 2024. Realt sett bedöms skatteunderlaget minska med närmare 3 procent för 2023 jämfört med 2022 och det fortsätter att vara en historiskt svag real utveckling fram till 2025. Underlaget urholkas av pris- och löneökningar som kommunsektorn möter samt stora kostnadsökningar för pensioner orsakade av inflationen, som höjer prisbasbeloppet. Trots arbetslöshet är det brist på arbetskraft. Det riskerar också att driva upp personalkostnaderna främst inom vård- och omsorg.

Det ser ut som att det kommer att bli en ljusning 2025 men det beror till viss del på att det i prognoserna räknas med att lågkonjunkturen blir kortvarig och att ekonomin återhämtar sig mot balans 2025 och att inflationen i så fall skulle gå ner mot den önskvärda nivån på 2 procent. Om inte det scenariot inträffar blir utvecklingen en annan.

Regionens budgeterade resultatet för 2023 är 96 miljoner kronor. För 2024 är det budgeterade resultatet 78 miljoner kronor och för 2025 är det 225 miljoner kronor. I de budgeterade resultaten är det medräknat effektiviseringskrav på 55 miljoner kronor år 2023 och 52 miljoner kronor år 2024.

3.1.1 Förskolan

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver förskolan budgetmässigt förstärkas. Förskolan har anpassat och effektiviserat sin verksamhet och har de senaste fyra åren ökat barnantalet från 4,6 barn/årsarbetare till 5,0 barn/årsarbetare där rikssnittet är 5,1. Förskolorna i Visby har ett högre antal barn/årsarbetare jämfört med mindre förskolor på landet. Det kan därför vara svårt att ytterligare öka antalet barn/årsarbetare utan att kvaliteten i verksamheten blir påverkad.

Nedan tabell sammanfattar de äskanden som förskolan gör för budgetåret 2024.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Kompetensförsörjning	6 000
2	Kompetensutveckling	2 500
3	Omsorg kväll och helg	1 300
3	Ledningsstöd	1 500
Summa		11 300

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

² Källa: Text hämtad från anvisning, mål och budgetskrivelse 2024–2026

Under 2022 fick förskolan statsbidrag för språkutvecklande arbete, det tillfälliga pandemirelaterade statsbidrag samt kvalitetshöjande åtgärder motsvarande 14,9 miljoner. Språkutvecklande arbete och pandemirelaterade statsbidrag är avslutade och återkommer inte 2023 eller 2024. Kvalitetshöjande åtgärder är mycket oklart om det återkommer under 2024. Utan bidragen under 2022 skulle förskolan gjort ett negativt årsresultat år 2022.

För 2023 har nämnden beslutat en effektivisering på 952 000. Sammanfattningsvis kan sägas att ingångsvärdet för förskolan för att uppnå ett balanserat resultat för 2023 är negativt med 952 000. Det exkluderar dock nutida samt framtida behov och utmaningar som förskolan har för planperioden 2024-2026, inklusive ytterligare besparingar.

Förskolan begär ramförstärkning med 6 miljoner kronor

3.1.2 Grundskolan inklusive särskolan

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver grundskolan budgetmässigt förstärkas. Särskolan förväntas växa markant under perioden från ht -23, för tillfället utreds 30 elever kring intellektuell funktionsnedsättning. Därav behöver ramförstärkning ske för personalökningar.

Grundskolans budget för undervisning och lärverktyg har sedan 2017 till 2023 minskat med 9,5 miljoner kronor. Parallellt med detta har regionen tilldelats välfärdsmiljarder vilka upplevs inte ha kommit skolan till del, läs vidare om detta i avsnittet finansieringsprincipen. Nedan tabell sammanfattar de äskanden som grundskolan inklusive särskolan gör för budgetåret 2024.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Ledningsstöd grundskola	7 000
1	Ramförstärkning särskolan	3 000
2	Förstärkt särskilt stöd	5 000
2	Kompletterande kompetenser	5 000
3	Modersmål, studiehandledning	1 300
3	Studie- och yrkesvägledning	1 500
Summa		22 800

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Under 2022 fick grundskolan tillfälliga pandemirelaterade statsbidrag, skolmiljarden och regeringens satsning för kompensation för sjukfrånvaro, motsvarande 11,8 miljoner kronor, dessa statsbidrag är avslutade och återkommer inte 2023. Utöver detta beslutade även regionfullmäktige, om ett tillfälligt tilläggsanslag till modersmålsenheten med fyra miljoner kronor. Om grundskolan inte hade fått dessa tillskott i ram och utfall för år 2022 så hade grundskolan gjort ett negativt årsresultat för år 2022 på 16 miljoner kronor.

Till budget 2023 beslutade regionfullmäktige om ett ramtillskott på 10 miljoner kronor samt så beslutade den egna nämnden om en effektivisering på 1,9 miljoner. Sammanfattningsvis kan sägas att ingångsvärdet för grundskolan för att uppnå ett balanserat resultat för 2023 är negativt på 7,9 miljoner kronor detta exkluderar de nutida samt framtida behoven och utmaningar som grundskolan har för planperioden 2024-2026, inklusive ytterligare besparingar.

Grundskolan inklusive särskolan begär ramförstärkning med 10 miljoner kronor

3.1.3 Kulturskolan

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen skulle Kulturskolan utifrån önskemål och köer kunna erbjuda en mer likvärdig och verksamhet med dessa utökningar av resurser:

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Teknikstöd	600
2	Avgiftsfri Kulturskola	1 700
3	Lokalhyror	300
Summa		2 600

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Kulturskolan begär ramförstärkning med 600 000 kronor

3.1.4 Barn- och elevhälsa

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver barn- och elevhälsan budgetmässigt förstärkas. Nedan tabell sammanfattar de äskanden som barn- och elevhälsan gör för budgetåret 2024. Tilläggas kan att den ramförstärkning som tillkommit elevhälsan på två miljoner under föregående år i realiteten blev mindre då det har tillkommit en skolenhet, resursskolan, där det finns stora behov av elevhälsa, men inte någon plan för finansiering av densamma samt att intäkt på 500 000 kronor från skolmiljarden försvinner. År 2020 tog Barn- och elevhälsan över den del i Skolfam som utgör specialpedagog och psykolog. Ersättning för kostnader för denna del av Skolfam överfördes då, men har sedan dess ej följt med i uppskrivning och kostnaderna är större än den idag tilldelade budgeten, vilket medför att budgeten behöver förstärkas med 100 000.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Insatser mot grundskolan/resursskolan	3 500
2	Insatser mot förskolan	1 000
3	Sjukhusläkartjänst	500
3	Skolfam	100
Summa		5 100

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Förstärkningen gentemot grundskola/resursskola skulle täcka:

1 tjänst till resursskolan motsvarande 0,2 psykolog, 0,5 kurator och 0,3 skolsköterska.

2 tjänster till grundskolan för att stärka arbetet med universella insatser, i synnerhet PAX, Stadig grund och YAM, där det finns behov och efterfrågan som vi inte täcker upp idag, men också utveckla och stärka andra förebyggande insatser som exempelvis ABC-föräldrautbildning, suicidpreventivt arbete, Fysisk aktivitet på Recept etc.

Permanentning av fysioterapeutjänst 1 tjänst samt 0,25 läkartjänst (för att fylla upp deltidsläkartjänst för att kunna behålla skolläkare)

Barn- och elevhälsan begär en ramförstärkning med 3,5 miljoner kronor.

3.1.5 Kompetensförsörjning, gemensamt

Kompetensförsörjning genom vidareutbildning

Region Gotland måste fortsätta att ta ett ansvar för att vidareutbilda egen personal för att undvika en långsiktigt förstärkt lärarbrist, i första hand genom förväntade statliga satsningar på vidareutbildningsmöjligheter för lärare. Detta är också det budskap som Skolverket ger där man beskriver utbildning som ett av tre huvudspår för att möta kompetensförsörjningsbehovet. För att öka möjligheten att motivera redan anställda lärare att läsa in en lärarutbildning eller att komplettera sin lärarlegitimation med ämnen där behöriga lärare saknas, behövs ett fortsatt offensivt arbetssätt. Detta skulle kunna ske genom att fler redan anställda lärare erbjuds betald ledighet för studier, utöver de förmåner som innefattas i förutsättningarna för aktuellt statsbidrag. En lärare som studerar inom Lärarlyftet med en dags betald studieledighet beräknas exempelvis kosta ca 125 000 kr per år. BUN begär en ramförstärkning motsvarande en miljon kronor för att erbjuda fler lärare deltagande i utbildningserbjudanden.

Gotlands löneläge och fortsatta satsningar

För att stärka konkurrenskraften behöver fortsatta satsningar göras på framför allt de mest svårrekryterade grupperna inom lärarkåren, men också på skolledarkåren, för att både behålla och för att kunna rekrytera duktiga lärare och skolledare. Generellt kan noteras att kompetensbristen finns inom allt fler grupper, både i riket som helhet och inom Region Gotland. BUN uppmanar RS att ta hänsyn till behovet av förstärkt löneökningstrymme i budgetarbetet, så att Region Gotland har löner som ligger på mediannivå i förhållande till riket.

Fortsatt samordnad bemanning

Den minskade tillgången på efterfrågad arbetskraft märks också i svårigheten att bemanna med korttidsvikarier i önskad omfattning. Förutom att arbeta med att se över grundbemanningen för en mer robust organisation, behöver samarbetet fortsätta med socialförvaltningens Rekryterings- och bemanningsteam för att hantera de dagliga bemanningsfrågorna så professionellt som möjligt.

Utökad/förstärkt introduktion

För att öka kvaliteten och förbättra förutsättningarna för korttidsvikarier inom för- och grundskolan behöver introduktionen förstärkas/utökas, från en kortare teoretisk del till en del som också omfattar viss praktik. Även den teoretiska delen behöver utvecklas/förbättras.

Introduktionen för obehöriga lärare behöver också utvecklas/förbättras, så att berörda medarbetare får bättre förutsättningar att lyckas i ett uppdrag där de många gånger saknar utbildning och/eller erfarenhet. BUN begär en ramförstärkning motsvarande 800 000 kronor för att utöka/förstärka introduktionen inom för- och grundskolan.

Ökade kostnader på grund av ändrat regelverk

På grund av ändrade arbetstidsregler fr o m 2023 10 01 i AB §13, kopplade till EU:s arbetstidsdirektiv, behöver scheman för verksamhet som bedrivs på kvällar och helger ses över. Reglerna innebär en förhållandevis stor förändring med ökade kostnader då krav på regelbunden dygnsvila gör att fler personer behövs för att bemanna verksamheten. Inom BUN:s ansvarsområde berörs förskolans kvälls- och helgverksamhet.

Nedan tabell sammanfattar de äskanden som kompetensförsörjning gemensamt gör för budgetåret 2024.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Kompetensförsörjning vidareutbildning	1 000
2	Utökad/förstärkt introduktion	800
3	Kostnader ändrat regelverk	800
Summa		2 600

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Inom området gemensam kompetensförsörjning begärs en ramförstärkning motsvarande en miljon kronor

3.1.6 Digitalisering

Skolväsendet har ett uppdrag i skollagen och läroplanerna att alla barn och elever ska ha samma möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Ny teknik och digitalisering är också några av nycklarna för medarbetare att hitta nya effektivare arbetsätt, att samverka och bli en än mer tillgänglig förvaltning. Digitaliseringen skall också syfta till att stärka det pedagogiska uppdraget, förbättra processer inom administrativa och centrala funktioner samt öka likvärdigheten. Att följa samhällsutvecklingen, följa upp och utvärdera genomförda insatser samt att arbeta strategiskt och långsiktigt inom området är högt prioriterat i förvaltningens arbete.

Under planperioden planeras flera projekt i syfte att utveckla verksamheternas processer vilket beskrivs närmare under kapitel IT-investeringar.

Inom området digitalisering begärs en ramförstärkning med 530 000 kronor

3.1.7 Kvalitetsutveckling

Det systematiska kvalitetsarbetet inom förvaltningen har i dag en inarbetad struktur med resultatinsamling, analysarbete och uppföljning i dialogform för skolledare. Det finns dock ett behov av att öka delaktigheten i analys- och uppföljningsarbetet tillsammans med chefer och medarbetare. En del av prioriteringarna under kommande år är följande utvecklingsarbete, i övrigt hänvisas till verksamhetsplan-23 och investeringsplan.

Chefsstöd behöver belysas ur ett regiongemensamt kvalitets- och likvärdighetsperspektiv. Hur ska våra resurser fördelas och användas på bästa sätt och hur uppnår vi högre kvalitet på det arbete som ska utföras?

Följande områden behöver belysas och utvecklas kontinuerligt;

- HR
- Ekonomi och upphandling
- Kommunikation
- Digitalisering och systemstöd
- Lokal- och försörjningsfrågor

Förvaltningsledningen behöver lyfta dessa frågor till egen diskussion och vidare till koncernledning och berörda strategiska nätverk. Diskussionen bör även innefatta att kartlägga förvaltningarnas behov av kompetenshöjande insatser inom områdena samt vilka resurser som finns att tillgå och hur de bör fördelas. Utan kartläggning och korrigerande åtgärder finns det stor risk för att detta blir ett större arbetsmiljöproblem vilket kan leda till sjukskrivningar och högre personalomsättning på flera nivåer.

Förvaltningen har beslutat att under 2022–2023, ge Region Gotlands cirka 100 förstelärare och utvecklingsledare kunskaper och verktyg att leda kollegialt lärande. Förstelärare är en relativt ny roll och ett ansvar som ligger utöver ordinarie uppdrag. Den finns här inga statliga medel till utbildningsinsatser och utvärderingar har visat att rollen hittills varit otydlig och mandat saknats samt att uppdragen varit relativt stora. Utbildningsinsatsen, som vi troligen är först med i landet, genomförs av Uppsala universitet Campus Gotland och syftet är att stärka gruppen så att de kan vara de pedagogiska ledare som på systematisk och vetenskaplig grund leder och driver den pedagogiska utvecklingen inom skolformerna. Förvaltningen har ansökt om medel från omställningsfonden för att delfinansiera satsningen men inget är beviljat.

Under 2020 fick förvaltningen beslut om att en ansökning om ESF-medel hade beviljats, "Framtidens barnskötare i fokus". En lyckad satsning som fortsätter så länge vi har beviljade medel. Om projektet skall ha en fortsättning i ordinarie struktur, förslagsvis genom vuxenutbildningen så behöver den resurssättas.

För att de elever som har förstärkt behov av särskilt stöd ska nå kunskapsmålen behöver förvaltningen samverka med andra förvaltningar. Samarbetet med socialförvaltningen och hälso- och sjukvårdsförvaltningen utvecklas ständigt och det är oerhört viktigt. En ny samverkansmodell som ersätter BarnSam och Barnnätverket startade 1 januari 2021 och utvärderas och utvecklas kontinuerligt. Ett fokusområde är de elever som är frånvarande från skolan av olika orsaker och det är oroande att den psykiska ohälsan ökar hos våra elever och även går ner i lägre åldrar. Här är det viktigt att se över finansieringsmöjligheter av några aktiviteter genom överenskommelsen för en God och Nära vård.

Förvaltningen avser att i första hand omfördela resurser inom befintlig budgetram för att finansiera detta.

3.2 Driftbudget 2024 - 2026

3.2.1 Ramförändringar i sammandrag

Jämförelse med budget år 2023	2024	2025	2026
Resursfördelningsmodell	3 458	-4 784	-11 791
Externa avtal samt generellt skolskjutsindex	4 623	9 365	14 070
Skolskjutsindex, ökade kostnader	-	-	-
Förskola	6 000	6 000	6 000
Grundskola	7 000	7 000	7 000
Särskolan	3 000	1 000	1 000
Kulturskola	600	600	600
Barn- och elevhälsan	3 500	3 500	3 500
Kompetensförsörjning, gemensamt	1 000	1 000	1 000
Digitalisering	530	530	530
Finansieringsprincipen	-	-	-
Summa, tkr	29 711	24 210	21 908

Sammanställning av behov av budgetförstärkning 2024–2026

Tabellen sammanfattar budgetbehoven för planperioden som beskrivs i avsnittet ”Behov och prioriteringar av resurser 2024–2026”.

Enligt tidigare inlämnad strategisk plan och budget för 2023–2025 är ramjustering för något färre antal barn och elever inarbetade i plankalkylen för åren 2024–2026. Vid omräkning av antalet barn och elever inför mål och budgetskrivelsen 2024–2026 är antalet barn och elever fler än vad som tidigare har angetts. Den sammanlagda ramökningen som begärs till resursfördelningen är 3,5 miljoner kronor och avser 41 fler barn och elever. Utöver ramjusteringar för förändringar i barn- och elevvolymerna begärs även kompensation för externa avtal och generell indexökning för skolskjutsar med 4,6 miljoner kronor, se vidare i avsnittet ”Kompensation för externa avtal”. Verksamheternas behov av resurstilldelning är sammanställt utifrån den bedömning om prioriteringsordning av äskande som verksamheten har gjort.

3.2.2 Resursfördelningsmodell

I barn- och utbildningsnämndens mål och budgetskrivelse för 2024–2026 finns medel upptagna för volymökningar i antalet barn och elever till 3,5 miljoner kronor för 2024, för 2025 en volymminskning motsvarande 8,2 miljoner kronor och för 2026 ytterligare volymminskning motsvarande sju miljoner kronor. Ackumulerat för planperioden och i en jämförelse med år 2023 blir detta ett minskat behov på 15,3 miljoner kronor, detta exkluderar löneuppräknings samt andra indexuppräknings för planperioden.

Enligt befolkningsprognos³ för 2023–2032 beräknas det genomsnittliga födelsetalet på Gotland ligga på drygt 482 under planperioden 2024–2026 för att öka något under perioden 2027–2032. I jämförelse med föregående år så är befolkningsutvecklingen lägre inom nedan beskrivna åldersintervaller och år. Med andra ord kan sägas att nuvarande prognos pekar mot färre antal barn och elever i jämförelse med föregående befolkningsprognos.

Nedan tabell 1.5 (a) beskriver den framtida befolkningsutvecklingen per åldersintervall.

Tabell 1.5 (a): Population Gotland-Antal barn och elever 2023 - 2032⁴

Skolform ålder och år	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	32-23
0-år	485	482	479	486	493	500	508	516	517	519	34
Förskola (1-5)	2 786	2 751	2 724	2 727	2 691	2 713	2 730	2 757	2 794	2 824	38
Förskoleklass (6)	653	619	609	578	625	575	588	587	585	592	-62
Grundskola (7-9)	1 942	1 939	1 972	1 929	1 858	1 866	1 833	1 842	1 807	1 816	-125
Grundskola (10-12)	2 011	2 023	1 966	1 996	1 994	2 027	1 987	1 920	1 929	1 899	-112
Grundskola (13-15)	2 105	2 119	2 092	2 047	2 059	2 006	2 035	2 034	2 066	2 029	-77
	9 983	9 933	9 842	9 762	9 719	9 687	9 681	9 656	9 696	9 678	-304

I tabell 1.5 (b) anges det förväntade antalet barn och elever inom berörda skolformer. I förskoleklass och grundskola beräknas 100 procent av den prognostiserade populationen delta, i fritidshem 60,1 procent av berörda åldersgrupper och i förskolan beräknas 95,8 procent av 1–5 åringarna delta. Förhållandet av fördelningen av barn och elever mellan fristående- och kommunal huvudman baseras på bokslutet 2022. Grunden för planperiodens volymbereäkningar är hämtade från regionens beställda befolkningsprognos från företaget Statisticon AB. Av tabellen framgår att för år 2023 är prognosen⁵ 121 fler barn och elever i jämförelse med budget 2023, detta kommer att medföra att resursfördelningen beräknas göra ett underskott år 2023. Inför år 2024 är prognosen 41 fler barn och elever i jämförelse med budget 2023.

³ December 2022

⁴ Källa: Statisticons befolkningsprognos 2023 – 2032, december 2022

⁵ Detta antagande bygger på befolkningsprognosen

Tabell 1.5 (b): Förväntat antal deltagande barn och elever 2024 - 2026

	<i>Budget</i>	<i>Prognos</i>	<i>Plan</i>	<i>Plan</i>	<i>Plan</i>
År	2023	2023	2024	2025	2026
Förskola	2 689	2 687	2 634	2 609	2 611
Fritidshem	2 842	2 805	2 789	2 769	2 743
Förskoleklass	649	653	619	609	578
Grundskola	5 902	6 058	6 081	6 030	5 971
Summa	12 082	12 203	12 123	12 017	11 903
<i>Förändring i jämförelse med budget 2023</i>			41	-65	-179

Tabell 1.5 (c) visar den budgetkompensation som nämnden behöver för att ligga rätt i förhållande till de barn- och elevframskrivningar som tidigare nämnts, exklusive löne- och indexuppräknningar för planperioden. År 2024 behövs en budgetförstärkning med 3,5 miljoner kronor för att sedan under resterande del av planperioden minska.

Tabell 1.5 (c): Behov av budgetkompensation per år för volymförändringar 2024 – 2026, tkr (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Resursfördelningsmodell/flöden</i>			
<i>Jämförelse med budget år 2023, tkr</i>	2024	2025	2026
Förskola	-6 240	-9 311	-8 937
Fritidshem	-1 702	-2 379	-3 378
Förskoleklass	-1 843	-2 434	-4 362
Grundskola	13 243	9 340	4 886
Summa	3 458	-4 784	-11 791
<i>Förändring i jämförelse per år</i>		-8 242	-7 007

Enligt tidigare inlämnad strategisk plan och budget för åren 2023–2025 framhölls ett minskat behov av budget inför år 2024. Inför planperioden 2024–2026 har behovet av budget ökat. Den huvudsakliga förklaringen till ett ökat behov av budgetmedel beror på att den ökning av personalomkostnadspålägget (po-pålägg) som gjordes inför 2023 års budget inte var känt och medräknat i den strategiska planen för 2023-2025. Konsekvensen vid budgetarbetet för 2023 blev att förvaltningen inte kunde lägga ut budget för alla barn och elever, det saknades cirka 3,3 till 3,5 miljoner kronor, vilket det skulle ha begärts kompensation för inom externa avtal. Tabell 1.5 (d) nedan visar jämförelser mellan planperiodernas prognoser.

Tabell 1.5 (d): Jämförelse av budgetkompensation för år 2024 avseende volymförändringar, tkr (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Resursfördelningsmodell/flöden</i>	<i>Tidigare</i>	<i>Reviderad</i>	<i>Differens</i>
År	2024	2024	Budget
Förskola	-1 413	-6 240	-4 827
Fritidshem	-110	-1 702	-1 592
Förskoleklass	-1 925	-1 843	82
Grundskola	3 098	13 243	10 146
Summa	-351	3 458	3 809

Tidigare, avser äskande i strategisk plan och budget 2023-2025

Reviderad, avser äskande i mål och budgetskrivelse 2024-2026

3.2.3 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen

i Finansieringsprincipen tillämpas när riksdagen, regeringen eller statliga myndigheter beslutar om regeländringar som tar sikte på de verksamheter som bedrivs av kommuner och landsting. Exempel på sådana beslut är när:

- införande av nya obligatoriska uppgifter.
- frivilliga uppgifter blir obligatoriska
- det kommunala ansvaret för vissa uppgifter tas bort eller avregleras
- staten ändrar ambitionsnivåerna för befintlig verksamhet

Finansieringsprincipen är grundläggande för de ekonomiska relationerna mellan staten och kommunsektorn, och gäller i båda riktningarna. Principen innebär att kommuner och landsting inte ska behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera statliga beslut.

På senare år har flera genomgripande reformer genomförts inom nämndens verksamhetsområden och förmodligen kommer det även i framtiden att ställas krav på omställningar och genomförande av nya reformer inom nämndens ansvarsområden.

Förvaltningen har under flera år haft ambitionen att säkra att finansieringen av statliga beslut som regleras i den kommunalekonomiska utjämningen och berör gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamhetsområden också tillförs den utförande nämnden.

Nämnden kommer inom ramen för de generella statsbidragen⁶ att avstå att äska om budgettillskott, detta med hänvisning till det ekonomiska läget. Tabellen nedan redovisar nytillkomna generella statsbidrag inom nämndens verksamhetsområden:

Tabell 1.5 (e) Finansieringsprincipen

Aktivitet	Belopp, tkr
1. Utökad undervisningstid i lågstadiet	1 300
2. Deltagande i förskola	462
3. Extra studietid och utökad lovskola	1 400
Summa	3 162

1. Utökning av undervisningstiden i lågstadiet innebär att elever ska få tillräckligt med undervisningstid för att utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål.
2. Det generella statsbidraget avser ett ökat deltagande i förskolan bland barn 3–5 år samt även för att stärka förskolans arbete med barns språkutveckling i svenska och att läslyftet förlängs.
3. I syfte att höja kunskapsresultaten och ge elever möjlighet att utvecklas så långt som möjligt föreslås att elever i grundskolan erbjuds minst 2 timmars extra studietid per vecka utanför ordinarie undervisningstid för att få hjälp med läxor eller annat skolarbete. Den obligatoriska lovskolan utvidgas också så att elever erbjuds lovskola under läsåret, exempelvis på höstlovet eller påsklovet.

⁶ Uppgifter hämtade från SKR:s Specificering av generella statsbidrag i anslaget för kommunalekonomisk utjämning för kommuner åren 2022 - 2025, publicerad 2023-01-25

Noteras bör att regeringen sedan tidigare har beslutat om stora generella statsbidrag som berör nämndens verksamhetsområden som exempelvis nya och gamla välfärdsmiljarderna⁷. Där pandemin har spelat roll för tilldelningen men även att flera kommuner redan innan pandemin befann sig i en ansträngd situation. Välfärdsmiljarder har tillförts kommunerna för att bidra med stabilitet och trygga tillgång till en bra skola, vård och omsorg. Region Gotlands del av de nya och gamla välfärdsmiljarderna på 14 miljarder kronor år 2022 var cirka 81,6⁸ miljoner kronor. Grundskolans budget har sedan 2017 till 2023 varit föremål för besparing- och effektiviseringskrav och interna omföringar vilket har medfört att grundskolans budgettram över tid har minskat med 9,5 miljoner kronor. Den minskade budgeten för grundskolan avser främst undervisning och till viss del lärverktyg detta gäller även för fristående skolhuvudmän. Resonemanget om minskad budget exkluderar den kompensation som varit under åren för löneökningarna samt barn- och elevvolymens förändringar. Med ovan resonemang i beaktande har förvaltningen svårt att se att någon tilldelning av välfärdsmiljarderna har tillförts skolan och att välfärdsmiljarderna troligen har tilldelats vård och omsorg.

3.3 Kompensation för externa avtal

Behovet av kompensation är beräknat utifrån kravet på ”lika villkor” för förskola, fritidshem skolverksamhet oavsett kommunalt eller fristående huvudmannaskap. Skyldighet finns att bidragen till fristående verksamhet skall ligga på samma nivå som anslagen till regionens skolverksamhet, vilket innebär att exempelvis lönekostnadsökningar till följd av lönerevision skall kompenseras även fristående huvudman. Här har löneutvecklingen som en funktion av barn och elevtalen beräknats till 2,5 procent per år under perioden 2024 till 2026 och övriga indexantaganden för skolskjutsar generellt med två procent per år.

När det gäller skolskjutsar index ”ökade kostnader” 12 procent avser det den ökning⁹ som förvaltningen kan se i dagsläget när det gäller indexkorgens innehåll¹⁰ och de ökade kostnader som är. Det som gör det hela komplicerat för förvaltningen är att det nya kollektivtrafikavtalet som kommer att gälla från och med den 18 juni 2023 kommer att reducera skolskjutskostnaderna med 28 till 30 procent i jämförelse med nuvarande avtal. Vilket då i praktiken borde innebära att utrymme finns för indexökningar enligt det nya avtalet med hänsyn till det nuvarande avtalets budgeterade värde. Förvaltningen vill med ovan beskrivet belysa komplexiteten men inte lyfta det som ett äskande.

Underlag för Externa avtal, jmf 2023	2024	2025	2026
Undervisningsresurs (löner):			
Fristående förskolor: 69 003 tkr			
Fristående fritidshem: 13 640 tkr	3 725	7 569	11 377
Fristående förskoleklass: 5 571 tkr			
Fristående grundskolor: 60 788 tkr			
Köp av stödverksamhet:			
Skolskjutsar index "generellt" två procent	898	1 795	2 693
Skolskjutsar index "ökade priser" 12 procent	5 386	-	-
Summa, tkr	4 623	9 365	14 070

⁷ Gamla välfärdsmiljarden beslutades till budget år 2017 samt nya välfärdsmiljarden år 2019

⁸ Folkmängd 2021-12-31 i Region Gotland multiplicerat med 668 kronor per invånare, källa SCB samt SKR

⁹ Tillsammans med generell indexökning, sammantaget 14 procent

¹⁰ 55% LCI SNI 2007, 7% HVO index (30%), 17% biogas enligt KPI (70%), 5% ITPI 29-30, 14% KPI, 2% ränta (stibor 90)+3%

3.4 Taxor och avgifter, interna och externa

Barn- och utbildningsnämnden följer de taxor som är beslutade i lag eller genom regionfullmäktige. Inga kända förändringar i taxor och avgifter planeras under planperioden.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2024–2028

4.1 Lokaler

Nämndens verksamheter har fortsatt behov av investeringar enligt tidigare plan men med vissa justeringar i tid. Behoven som beskrivs exkluderar kostnader för förstudier och projektering. Av erfarenhet vet vi att den kostnaden brukar beräknas till 10 procent av den totala investeringen. I Region Gotlands strategiska lokalplanering är det övergripande målet ”Att nå balans mellan organisationens behov av och tillgång till lokaler med beaktande av den långsiktiga regionnyttan”. Strävan är att få de kortsiktiga insatserna att följa en linje så att de gynnar våra långsiktiga mål och bidrar till Region Gotlands strategiska lokalplanering.

I arbetet med lokalplanering har skolorna delats in efter Gotlands högstadieskolors upptagningsområden. Tillsammans med teknikförvaltningen som ”hyresvärd” och verksamhetsansvariga har dagens skolor och beräknat framtida behov kartlagts. Detta utefter befolkningsprognosen från Statisticon som även tar hänsyn till arbetsmarknadens förväntade utveckling och planerade bostadsbyggen. I detta arbete har alla förvaltningens verksamheter beaktats och arbetet skall vara långsiktigt hållbart.

Behovet mellan 2024 och 2028 är enligt prognos cirka 110 färre elever F-9. Antal barn i åldern 1-5 år bedöms under samma period till ca 68 fler än idag (vilket motsvarar ett behov i kommunal förskola på ca 47 platser). Prognoserna gäller boende per område men behöver med det inte alltid vara detsamma som behov/önskemål av för- och grundskoleplatser på den plats man bor. Detta då fritt val av förskola och fritt val, i mån av plats, av grundskola gäller.

Som följd av besluten som togs i samband med utredningen ”Framtidens förskola och grundskola”, att så gott som alla enheter inom förskola och grundskola ska finnas kvar, kommer lokalkostnaderna att öka de närmsta åren. Detta till största del som följd av utökade investeringsbehov i lokalerna i jämförelse med förslagets minskade organisationsstruktur. Till viss del beror kostnaderna på ersättande av byggnader med tidsbegränsade bygglov med permanenta byggnader. Även kraven på likvärdighet medför investeringsbehov på ett antal enheter. (Investeringar för också med sig en ökad driftskostnad på cirka 10% av investeringen.)

Det finns ett växande behov av platser inom förskolan för barn med flerfunktionsnedsättningar vilket i viss mån även avspeglar sig i behovet av fler platser inom särskolan. Dessa barn kommer från hela Gotland men måste ha gemensamma avdelningar/förskola där samlad specialkompetens kan erbjudas. Idag finns avdelningar för barn med dessa behov på Humlans förskola och förvaltningen ser det också som det bästa alternativet att antalet platser utökas där.

Bilagda förslag utgör en ökning av det totala antalet skol- och förskoleplatser på Gotland vilket leder till en kostnadsökning i form av hyra. Den största ökningen av platser inom planperioden sker genom nybyggnationen av Alléskolan som görs med anledning av

arbetsmiljö och lagkrav. Även ”Pippi-förskolan” ökar antalet platser i södra Visby, ett behov som befolkningsutvecklingsprognosen tydligt påvisar.

Fördjupad information återfinns i bilaga 1–2.

4.1.1 Redovisning kring Alléskolan

Alléskolan på fastigheten Visby Pjäsen 14 startade år 1995 som en provisorisk lösning på ett ökande elevantal i Visby. Skolan är idag en enparallellig F-6 skola med som är evakuerade till tillfälliga lokaler på Södervärn skolans område. Den nu rivna Alléskolan hade i sitt dåvarande skick ett föreläggande gällande ljudmiljö orsakade av ventilationsanläggningarna och placeringen av dessa, vilket ligger till grund för en nybyggnation. Alléskolan ses med sitt läge i en expansiv del av staden helt nödvändig att behålla.

Rivningsarbeten och nybyggnation av Alléskolan startade hösten 2023 och invigning av den nya Alléskolan sker till höstterminen 2024.

En positiv konsekvens av nybyggnationen är att Humlegårdsskolan årskurs F och 1 flyttas till Alléskolan och ger utrymme för en utbyggnad av förskolan Humlan inklusive en specialavdelning för barn med flerfunktionsnedsättningar.

Inriktningsbeslutet är sedan 2020 att projektera för en nybyggnation av en två-parallellig skola F-6 då renovering av befintlig byggnad ansetts för kostsam och osäker.

Nybyggnationen är uppskattad till en kostnad om 137 miljoner kronor vilket ger en ökad driftskostnad på ca 13 miljoner kronor per år, när det är färdigbyggt. Projektet följer både tidsplan och budget.

Projektets genomförande möjliggör också den utökning av antalet platser för barn med flerfunktionsnedsättning inom förskolan som tidigare nämnts. Detta genom att grundskoleelever i förskoleklass och åk 1, som idag går på Humlegårdsskolan, fortsättningsvis kan gå på Alléskolan. Som resultat av en utökad verksamhet på Alléskolan möjliggörs även flytt av barnen på Lindens förskola till Humlegårdsskolans nuvarande lokaler, vilket i sin tur leder till möjligheten att vi kan säga upp hyresavtalet för Lindens förskola.

4.2 IT-investeringar

Satsningen på att fortsatt utveckla förvaltningens digitalisering pågår och en översyn av hela systemarkitekturen inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har genomförts. Utöver detta tillkommer Regionövergripande arbetet med införande av e-arkiv där varje förvaltning behöver investeringsutrymme för ett lyckat införande.

Införande av lärplattor och datorer fortsätter och ambitionen är att alla elever ska ha en individuell enhet under år 2023. Utifrån behovet av en sammanhållen strategi för digitalisering med en samsyn kring val av digitala verktyg (device) har förvaltningsledningen utifrån genomförd kartläggning tagit beslut om en genomförandeplan på 3–4 år. Detta behöver beaktas i investerings och driftbudget för planperioden vilket även framgår i bilagor.

Upphandling av lärplattformar inom BUN:s ansvarsområden pågår under 2023 och efter beslut går arbetet vidare med att implementera plattform utifrån fastställda riktlinjer, vilket beräknas pågå under minst två år.

Kompetensutveckling och utbildningsinsatser inom digitaliseringsområdet behöver genomföras kontinuerligt och parallellt med införanden av nya system och ny teknik. Kontinuerligt underhåll av den digitala infrastrukturen är då en grundförutsättning.

Förvaltningen har flertalet inplanerade projekt som bidrar till utveckling inom digitaliseringsområdet såväl centralt som för respektive avdelning. En effektiv förvaltning av flertalet digitala system och tjänster kräver också en central hantering av processer och system samt att erforderliga resurser avsätts för att klara uppdragen. Detta riskera dock att falla då förvaltningen till 2023 fått minskad investerings- och driftbudget inom IT. Förvaltningen kommer av den anledningen behöva kompenseras för 2023-års nedskärningar under planperioden.

Utifrån ovanstående sammanfattning är det tydligt att en reducerad IT-investeringsbudget inte är en framkomlig väg.

Bilageförteckning

Bilaga 1: Investering lokaler och IT BUN 2024-2028

Bilaga 2: Investeringsplan BUN 2024-2028